

*Integracyjna Społeczna Szkoła Podstawowa im. gen. bryg A.E Fieldorfa nr 18 w Milanówku
ul. Spacerowa 3, 05-822 Milanówek*



**Program wychowawczo-profilaktyczny
Integracyjnej Społecznej Szkoły Podstawowej nr 18
w Milanówku**

Program uchwalony w dniu 28.08.2023r. przez Radę Pedagogiczną na podstawie art. 26 oraz art. 84 ust. 2 pkt. 1 i ust. 3 ustawy Prawo oświatowe (Dz.U. 2017, poz. 59) oraz przedstawiony na Radzie Szkoły w dniu 19.09.2023r.

Spis treści

1. Podstawy prawne programu
2. Założenia programowe
3. Identyfikacja problemu i diagnoza problemu
4. Cele programu
5. Kierunki działań
6. Treści programowe
7. Metody, formy i sposoby realizacji programu
8. Procedury w sytuacjach nadzwyczajnych, zagrożenia zdrowia i życia oraz realizacji obowiązku szkolnego przez uczniów
9. Kodeks ruchu szkolnego
10. Monitorowanie i ewaluacja

1. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356),
- Prawo oświatowe,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2015 r. poz. 1249),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 października 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.

2. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Proponowany program oparty jest na koncepcji wspierania rozwoju pełnego zdrowia. Zawarte w nim treści i działania dotyczą: promocji zdrowego stylu życia, rozwijania umiejętności organizowania czasu wolnego, odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje i innych, rozwoju najważniejszych umiejętności społecznych (porozumiewania się, rozwiązywania problemów i konfliktów). W programie uwzględnione są również działania skierowane przeciwko narastającym zagrożeniom współczesności: agresji i przemocy, uzależnieniom od alkoholu, papierosów, narkotyków.

Misją naszej szkoły jest:

- wykształcenie dzieci i młodzieży przygotowujące do kolejnego etapu edukacyjnego,
- pomoc rodzicom w procesie wychowawczym wobec ich dzieci,
- przygotowanie dzieci i młodzieży do aktywnego, wartościowego życia społecznego poprzez, kształtowanie odpowiednich postaw i wartości.

Założenia programu będą realizowane przez systematyczne działania zmierzające do wzmocnienia więzi dzieci z rodzicami, poprzez pomoc udzielaną rodzicom i bezpośrednie oddziaływanie na uczniów zarówno w procesie dydaktycznym jak i wychowawczym.

Opracowany program jest spójny z:

- Zasadami Wewnątrzszkolnego Oceniania,

- Szkolnym Zestawem Programów,
- Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku.
Szkolny program wychowawczo-profilaktyczny jest przeznaczony do realizacji na zajęciach dydaktyczno-wychowawczych.

3. IDENTYFIKACJA PROBLEMU I DIAGNOZA ŚRODOWISKA

Na podstawie obserwacji środowiska szkolnego oraz kontaktów z rodzicami i nauczycielami, zauważa się, iż występują następujące problemy:

- przemocy i agresji,
- braku umiejętności rozwiązywania konfliktów metodami społecznie akceptowanymi,
- braku dyscypliny,
- problemami związanymi ze zdalnym nauczaniem.

Diagnoza sytuacji wychowawczej w szkole przeprowadzona przy pomocy:

- obserwacji środowiska szkolnego,
- analizy dokumentów np. zapisu uwag w dzienniku elektronicznym
- rozmów z wychowawcami i rodzicami,

potwierdziła wstępnie założone obszary zagrożeń występujących w naszej szkole. Obok problemów zdiagnozowanych w szkole należy również uwzględnić zagrożenia wynikające z istotnych zjawisk społecznych współczesnego świata (nadużywanie alkoholu, stosowanie narkotyków, palenie papierosów, uzależnienia od komputera, telefonu, etc.).

Zupełnie nowym, niewystępującym dotąd zagrożeniem stało się zagrożenie epidemiczne, związane z pandemią COVID-19. Wiąże się ono również z kilkumiesięczną nauką on-line. Obie kwestie ujęto w programie. Osobnym dokumentem w formie załącznika nr 2 są „Zasady dotyczące wprowadzania i prowadzenia zajęć on-line oraz powrotu do zajęć stacjonarnych w ISSP nr 18 w Milanówku”.

4. CELE PROGRAMU

Celem programu jest:

- umiejętne postępowanie uczniów, nauczycieli, pracowników szkoły i rodziców w sytuacjach zetknięcia się z przemocą,
- uczenie rozumienia własnych pozytywnych i negatywnych emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
- likwidowanie potencjalnych „ognisk zapalnych” poprzez rozwijanie umiejętności zdrowej komunikacji w klasach, kształtowanie pozytywnych postaw i umiejętności radzenia sobie z problemami życia w grupach rówieśniczych,
- uczenie rozpoznawania oznak stresu i sposobów radzenia sobie z nim,
- promowanie zdrowego i bezpiecznego stylu życia,
- objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną uczniów przejawiających zachowania przemocowe oraz tych, którzy są ich ofiarą,
- wzrost wiedzy i świadomości nauczycieli, uczniów i rodziców na temat przemocy poprzez warsztaty, wykłady i szkolenia, pogłębienia współpracy szkoły z rodzicami,
- uczenie zachowań asertywnych,
- ograniczenie zachowań agresywnych i przemocy w szkole,
- wspomaganie rozwoju talentów, pasji i zainteresowań,
- nauka samoakceptacji i poznawania siebie,
- zachęcanie do współdziałania w grupie i uwrażliwiania na potrzeby innych ludzi,
- zapoznanie dzieci z zasadami bezpiecznego korzystania z Internetu, telefonu i innych

- urządzeń nowoczesnej technologii,
- nauka dokonywania odpowiedzialnych wyborów,
- kształtowanie postaw patriotycznych,
- pielęgnowanie wartości rodzinnych,
- budowanie wizerunku szkoły bezpiecznej, przyjaznej każdemu uczniowi.

5. KIERUNKI DZIAŁAŃ

- a) Celem realizacji programu profilaktycznego szkoła zatrudnia: pedagoga, pedagoga specjalnego, psychologa, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradcę zawodowego.

Pedagog, psycholog, logopeda, terapeuta pedagogiczny i doradca zawodowy realizują zajęcia w ramach zadań związanych z:

- prowadzeniem badań i działań diagnostycznych dzieci i młodzieży, w tym badań przesiewowych, diagnozowaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży w celu określenia ich mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu, w tym barier i ograniczeń utrudniających im funkcjonowanie i uczestnictwo w życiu szkoły,
- udzielaniem uczniom lub wychowankom, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- prowadzeniem działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, w tym działań mających na celu przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem przez nich środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych,
- zajęcia i działania w zakresie doradztwa zawodowego,
- zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci.

Pedagog specjalny w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, realizuje zajęcia w ramach zadań związanych z:

- rekomendowaniem dyrektorowi do realizacji działań w zakresie zapewnienia aktywnego i pełnego uczestnictwa dzieci i młodzieży w życiu szkoły,
- prowadzeniem badań i działań diagnostycznych związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów lub wychowanków w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów lub wychowanków oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów lub wychowanków, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia lub wychowanka i jego uczestnictwo w życiu szkoły we współpracy z nauczycielami,
- wspieraniem nauczycieli w: rozpoznawaniu przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń, utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu szkoły, udzielaniu pomocy

psychologiczno-pedagogicznej w bezpośredniej pracy z uczniem, dostosowaniu sposobów i metod pracy do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz jego możliwości psychofizycznych, doborze metod, form kształcenia i środków dydaktycznych do potrzeb uczniów,

- rozwiązywaniem problemów dydaktycznych i wychowawczych uczniów,
- dokonywaniem wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym,
- określaniem niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia,
- udzielaniem uczniom lub wychowankom, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- prowadzeniem zajęć rewalidacyjnych i socjoterapeutycznych,
Pedagog specjalny organizuje zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci.

b) Szkoła podejmuje współpracę z instytucjami, które mogą służyć pomocą w zakresie realizacji programu profilaktycznego. Są to:

- poradnia psychologiczno-pedagogiczna,
- miejski ośrodek pomocy społecznej,
- straż miejska,
- policja,
- straż pożarna,
- placówki służby zdrowia,
- sanepid,
- ośrodki terapeutyczne,

Szkoła organizuje systematyczne zajęcia z zakresu profilaktyki i wychowania w ramach godzin wychowawczych, zajęć nauczania zintegrowanego, ścieżek edukacyjnych, i zajęć przedmiotowych. Organizowane są również szkolenia dla nauczycieli i rodziców.

6. TREŚCI PROGRAMOWE:

6.1 ZDROWY STYL ŻYCIA KLASY 0 - III

L.p.	Treści	Sposób realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Higiena osobista i higiena otoczenia (w tym zasady higieny podczas COVID-19)	realizacja zajęć dydaktyczno-wychowawczych; zorganizowanie kącika czystości, konkursy	wychowawcy, pielęgniarka	cały rok
2.	Miły uśmiech każdy ma, kto o ząbki dba	pogadanka, gazetka	wychowawcy	cały rok, wg potrzeb

3.	Zdrowo się odżywiamy	pogadanka, programy edukacyjne	wychowawcy	cały rok
4.	„Piramida zdrowia”	wykonanie plakatów przez poszczególne klasy	wychowawcy	zgodnie z planem wychowawcy
5.	Organizowanie wycieczek krajoznawczo-turystycznych	wycieczki, rajdy	wychowawcy	cały rok
6.	Organizacja czasu wolnego	wycieczki, „zielone szkoły”, spotkania integracyjne, koła zainteresowań	wychowawcy, nauczyciele wychowania fizycznego, nauczyciele kół zainteresowań	cały rok, wg potrzeb
7.	Przeciwdziałanie wadom postawy	zajęcia korektywy, badania przesiewowe, przekazywanie informacji rodzicom	nauczyciel korektywy i wf pielęgniarka szkolna,	październik
8.	Dbajmy o poprawną wymowę	zajęcia logopedyczne, badania przesiewowe	logopedzi	cały rok

6.2 ZDROWY STYL ŻYCIA KLASY IV-VIII

L.p.	Treści	Sposób realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Higiena osobista i higiena otoczenia. Higiena jamy ustnej, higiena rąk. Zasady higieny w związku z pandemią COVID-19	lekcje wychowawcze, lekcje edukacji zdrowotnej, pogadanka, film	nauczyciele, nauczyciel edukacji zdrowotnej	cały rok
2.	Higiena okresu dojrzewania	lekcje wychowawcze, zajęcia przedmiotowe, lekcje edukacji zdrowotnej,	wychowawcy, nauczyciel przyrody i biologii, pielęgniarka, nauczyciel edukacji zdrowotnej	cały rok
3.	Zasady prawidłowego żywienia, skutki	gazetki, pogadanki	wychowawcy, nauczyciele,	cały rok

	niewłaściwego żywienia. Higiena przygotowania i spożywania posiłków	(nadwaga, otyłość, anoreksja, bulimia), lekcje edukacji zdrowotnej,	psycholog, nauczyciel edukacji zdrowotnej	
4.	Wpływ ruchu na zdrowie człowieka - wady postawy	pogadanka, zawody sportowe, lekcje edukacji zdrowotnej	nauczyciel wychowania fizycznego, fizjoterapeuta, pielęgniarka, nauczyciel edukacji zdrowotnej	zgodnie z planem pracy szkoły
5.	Jak i kiedy korzystać z gier komputerowych i TV	pogadanka, zajęcia informatyki	świetlica szkolna, nauczyciel informatyki	cały rok
6.	Przeciwdziałanie wadom postawy	zajęcia sportowe, lekcje wychowania fizycznego, basen, SKS, lekcje edukacji zdrowotnej,	nauczyciele wychowania fizycznego, fizjoterapeuta, nauczyciel edukacji zdrowotnej	cały rok
7.	Dbamy o poprawność wymowy	Zajęcia logopedyczne	logopedzi	cały rok

6.3 ŻYJEMY BEZPIECZNIE KLASY 0-III

L.p.	Treści	Sposób realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Bezpieczna droga do szkoły, bezpiecznie poruszam się po ulicy	pogadanka z wychowawcą, policjantem	wychowawca	wrzesień
2.	Poznajemy kodeks „Bezpieczna przerwa”	zapoznanie uczniów z zasadami bezpiecznego spędzania czasu podczas przerw	wychowawca	wrzesień
3.	Zapoznanie uczniów z drogą ewakuacyjną szkoły	ćwiczenia edukacyjne	wychowawca	wrzesień
4.	Poznajemy regulamin	zajęcia edukacji	wychowawcy	wrzesień

	„Bezpieczny plac zabaw”	wczesnoszkolnej	klas i świetlicy	
5.	Zapoznanie się z „Kodeksem ruchu szkolnego”	zajęcia edukacji wczesnoszkolnej	wychowawcy klas	wrzesień
6.	Znamy najważniejsze numery telefonów: policja, pogotowie, straż	wykonanie karty numerów telefonów alarmowych	wychowawcy	październik
7.	Ustalamy zasady i reguły, które muszą panować w każdej klasie. Określenie roli norm i zasad w życiu codziennym	każda klasa wypracowuje swoje zasady i reguły	wychowawca	wrzesień
8.	Kto to jest „Obcy”?- uświadomienie, że miła osoba może być niebezpieczna, sytuacje i zagrożenia ze strony nieznanym, sposoby zachowania się w takich sytuacjach	pogadanka	wychowawca, policjant	październik
9.	Dbamy o własne bezpieczeństwo przy obsłudze sprzętu pod napięciem elektrycznym w szkole i w domu - ustalenie bezpiecznych zachowań	instruktaż obsługi, praktyczne ćwiczenia pod opieką wychowawcy	wychowawca,	cały rok
10.	Niebezpieczeństwa jakie mogą pojawić się podczas zabaw poza szkołą- przewidywanie skutków swoich działań, promowanie pomysłów na bezpieczne spędzanie czasu wolnego w różnych porach roku (ferie, wakacje)	pogadanka, burza mózgów, film	wychowawca	styczeń, kwiecień
11.	Uczymy się udzielać pierwszej pomocy	pokaz, demonstracja, szkolenie	instruktor	cały rok
12.	Higiena cyfrowa i bezpieczne poruszanie się w sieci. Rozwijanie umiejętności krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie.	godziny wychowawcze, lekcje informatyki, warsztaty, prelekcje	wychowawca, nauczyciel informatyki, instruktor	Cały rok

6.4 ŻYJEMY BEZPIECZNIE KLASY IV-VIII

L.p.	Treści	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	termin realizacji
------	--------	-------------------	----------------	-------------------

1.	Poznajemy zasady bezpiecznego poruszania się pieszego i rowerzysty	pogadanka, plansza znaków drogowych, spotkanie z policjantem, egzamin na kartę rowerową	wychowawcy, nauczyciel techniki	zgodnie z planem pracy
2.	Pierwsza pomoc	szkolenie, pokaz, demonstracja	wychowawcy, instruktor	cały rok
3.	Znamy najważniejsze numery alarmowe: policja, straż, pogotowie, 112	pogadanka, wykonanie prac plastycznych	wychowawcy, nauczyciele techniki i plastyki	listopad
4.	Zapoznanie się ze szkolnym kodeksem ruchu	pogadanki na godzinach wychowawczych	wychowawcy klas	wrzesień
5.	Zapoznanie uczniów z drogą ewakuacyjną szkoły	ćwiczenia ewakuacyjne	wychowawcy	październik
6.	Organizujemy bezpieczne zabawy i gry w różnych porach roku	wybór właściwych zabaw, organizowanie gier na zajęciach rekreacyjno-sportowych	wychowawcy, nauczyciele wychowania fizycznego, wychowawcy świetlicy	cały rok
7.	Zapoznanie się z kodeksem „Bezpieczna przerwa”	pogadanki na godzinach wychowawczych i świetlicy	wychowawcy klas i świetlicy	cały rok
8.	Poznajemy „Procedury bezpieczeństwa” w związku z pandemią COVID-19	godziny wychowawcze, pogadanki w świetlicy	wychowawcy, opiekunowie świetlicy	według potrzeb
9.	Higiena cyfrowa i bezpieczne poruszanie się w sieci. Rozwijanie umiejętności krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie.	godziny wychowawcze, lekcje informatyki, warsztaty, prelekcje	wychowawca, nauczyciel informatyki, instruktor	cały rok

6.5 POROZUMIEWANIE SIĘ Z LUDŹMI KLASY „0”-III

L.p.	Treści	Sposób realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Reguły w klasie. Jak porozumiewać się ze sobą?	zajęcia dydaktyczno-wychowawcze	wychowawcy	wrzesień

2.	Jesteśmy klasą - integracja zespołu klasowego	zajęcia dydaktyczno-wychowawcze	wychowawcy	cały rok
3.	Moje miejsce w klasie	zajęcia dydaktyczno-wychowawcze	wychowawcy	listopad
4.	Uczucia budujące klasę	zajęcia dydaktyczno-wychowawcze	wychowawcy	według potrzeb
5.	Czy potrafię prawidłowo komunikować się z innymi?	zajęcia dydaktyczno-wychowawcze	wychowawcy pedagog specjalny, psycholog	grudzień
6.	Czy potrafię uważnie słuchać?	zajęcia dydaktyczno-wychowawcze	wychowawcy	według potrzeb
7.	Integracja z rodzicami	klasowe i szkolne imprezy integracyjne	wychowawcy, rodzice, nauczyciele	cały rok
8.	Na czym polega tolerancja?	zajęcia dydaktyczno-wychowawcze	wychowawcy, nauczyciele, rodzice	cały rok

6.6 POROZUMIEWANIE SIĘ Z LUDŹMI KLASY IV-VIII

L.p.	Treści	Sposób realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Uczymy się porozumiewać ze sobą	realizacja scenariuszy lekcji wychowawczych	wychowawcy, pedagog specjalny, psycholog	wrzesień
2.	Integracja zespołu klasowego	realizacja scenariuszy lekcji wychowawczych	wychowawcy	cały rok
3.	Moje miejsce w klasie	realizacja scenariuszy lekcji wychowawczych Konkursy tematyczne	wychowawcy	cały rok
4.	Uczucia budujące klasę	realizacja scenariuszy lekcji wychowawczych	wychowawcy	według potrzeb
5.	Czy potrafię prawidłowo komunikować się z innymi?	Realizacja scenariuszy lekcji wychowawczych	wychowawcy, pedagog specjalny, psycholog	cały rok
6.	Czy potrafię uważnie słuchać?	realizacja scenariuszy lekcji	wychowawcy	według potrzeb

		wychowawczych		
7.	Integracja z rodzicami	klasowe i szkolne imprezy integracyjne	wychowawcy, rodzice, nauczyciele	cały rok
8.	Na czym polega tolerancja i integracja ?	zajęcia z psychologiem , pogadanki	wychowawcy, psycholog, nauczyciele, rodzice	cały rok

**6.7 PRZECIWDZIAŁANIE AGRESJI I PRZEMOCY. KONSTRUKTYWNE
ROZWIĄZANIE PROBLEMÓW I KONFLIKTÓW
KLASY 0 –III**

L.p.	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Co to jest konflikt? - Najczęstsze przyczyny konfliktu. - Zachowania w sytuacji konfliktowej	Uzupełnianie i realizacja zajęć w klasach 0-III w oparciu o scenariusze i literaturę; Indywidualne spotkania z psychologiem; Wypracowanie w klasach sposobu postępowania w sytuacjach konfliktowych (np. plakaty)	koordynatorzy ds. profilaktyki, wszyscy nauczyciele wychowawcy klas, pedagog specjalny, psycholog	cały rok wg potrzeb
2.	W krainie emocji „Co czujemy?”	realizacja zajęć w kl. 0-III w oparciu o scenariusze i literaturę. Indywidualne rozmowy z psychologiem	wychowawcy klas, psycholog	cały rok wg potrzeb
3.	Nie stosujemy przemocy, nie jesteśmy agresywni	Wykonanie prac plastycznych w klasach i prezentacje na terenie szkoły, pogadanki, scenki dramowe; Realizacja zajęć dydaktyczno-wychowawczych	wychowawcy klas, pedagog specjalny, psycholog	październik wg potrzeb

		w oparciu o scenariusze.		
4.	Anonimowe dzielenie się problemami, uwagami, wnioskami, pomysłami	„Skrzynka zaufania”, do której każdy uczeń może anonimowo wrzucać pisemne wnioski, uwagi, problemy. Anonimowe ankiety dla uczniów, nauczycieli i rodziców – monitoring standardów ochrony małoletnich	wszyscy nauczyciele, pedagog specjalny, psycholog zespół ds. zmian w Programie Profilaktyczno-Wychowawczym	cały rok szkolny ostatni miesiąc roku szkolnego

6.8 PRZECIWDZIAŁANIE AGRESJI I PRZEMOCY. KONSTRUKTYWNE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW I KONFLIKTÓW KLASY IV-VIII

L.p.	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Co to jest konflikt? - najczęstsze przyczyny konfliktu - zachowania w sytuacji konfliktowej	Uzupełnianie i realizacja zajęć w klasach IV-VI w oparciu o scenariusze i literaturę; Indywidualne spotkania z psychologiem; Wypracowanie w klasach sposobu postępowania w sytuacjach konfliktowych.	koordynatorzy ds. profilaktyki, wszyscy nauczyciele, wychowawcy klas, pedagog specjalny, psycholog, samorząd klasowy	wrzesień cały rok wg potrzeb
2.	Nasze emocje. Uczymy się rozpoznawania i nazywania emocji, - jak sobie radzić z emocjami	Realizacja zajęć w klasach IV-VI w oparciu o scenariusze i literaturę; Indywidualne rozmowy z psychologiem.	wychowawcy klas, pedagog specjalny, psycholog	cały rok wg potrzeb

3.	Agresja i przemoc - droga donikąd	Wykonanie prac plastycznych w klasach i prezentacje na terenie szkoły, pogadanki, scenki dramatyczne; Realizacja lekcji wychowawczych w oparciu o scenariusze; Spotkania z przedstawicielami Policji; przygotowanie gazetek w klasach i w szkole.	wychowawcy klas, pedagog specjalny, psycholog	cały rok
4.	Skutki ryzykownych zachowań i konsekwencje prawne	pogadanki na godz. wychowawczych	wychowawcy klas, zaproszeni specjaliści	cały rok
5.	Anonimowe dzielenie się problemami, uwagami, wnioskami, pomysłami	„Skrzynka zaufania”, do której każdy uczeń może anonimowo wrzucać pisemne wnioski, uwagi, problemy. Anonimowe ankiety dla uczniów, nauczycieli i rodziców – monitoring standardów ochrony małoletnich	wszyscy nauczyciele, pedagog specjalny, psycholog zespół ds. zmian w Programie Profilaktyczno-Wychowawczym	cały rok ostatni miesiąc roku szkolnego

6.9 SKUTECZNE ODMAWIANIE KLASY 0 – III

L.p.	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Czy potrafię powiedzieć „nie”?	pogadanka, film, realizacja wg scenariuszy	wychowawcy, wychowawcy świetlicy szkolnej	wg potrzeb
2.	Uwaga - leki, papierosy,	pogadanka, drama	wychowawcy,	wg potrzeb

	narkotyki		pedagog specjalny, psycholog	
--	-----------	--	------------------------------	--

6.10 PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH KLASY IV-VIII

L.p.	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Prawda o papierosach, również o tych elektronicznych	Pogadanka, film wideo, realizacja wg scenariuszy	wychowawcy, pedagog specjalny, psycholog	wg planu pracy wychowawców
2.	Nie ma „bezpiecznego picia” i „bezpiecznego alkoholu”	pogadanka, film, realizacja wg scenariuszy	wychowawcy, pedagog specjalny, psycholog	według potrzeb
3.	Świat przez różowe okulary - nie biorę narkotyków	pogadanka, film, realizacja wg scenariuszy	wychowawcy, pedagog specjalny, psycholog, koordynatorzy profilaktyki	według potrzeb

6.11 PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ OD NOWOCZESNYCH FORM TECHNOLOGII (INTERNET, TABLET, TELEFON KOM.) KLASY 0-III

L.p.	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Jak i kiedy korzystać z gier komputerowych, TV, telefonu?	pogadanka, zajęcia informatyczne i edukacji wczesnoszkolnej, godz. wychowawczych	wychowawcy, wszyscy nauczyciele, pedagog specjalny, psycholog	cały rok
2.	Jak bezpiecznie korzystać z przestrzeni wirtualnej ?	zajęcia z wychowawcami, zajęcia informatyczne	wychowawcy klas, wszyscy nauczyciele	cały rok
3.	Współpraca z rodzicami na temat uzależnień od komputera i telefonu	pogadanki z rodzicami na zebraniach, seminaria	wychowawcy, nauczyciel informatyki, pedagog specjalny, psycholog	cały rok

4.	Indywidualne rozmowy z dziećmi i rodzicami z psychologiem.	rozmowa, spotkania indywidualne	psycholog	wg potrzeb
----	--	---------------------------------	-----------	------------

6.12. PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ OD NOWOCZESNYCH FORM TECHNOLOGII KOMPUTEROWEJ I TELEFONICZNEJ KLASY IV-VIII

L.p	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Jak i kiedy korzystać z gier komputerowych, TV i telefonu?	pogadanka, godz. wychowawcza, zajęcia informatyczne.	wychowawcy, nauczyciel informatyki	cały rok
2.	Jak bezpiecznie i etycznie korzystać z przestrzeni wirtualnej?	lekcje wychowawcze z programem edukacyjnym „3,2,1 Internet”	wychowawcy klas, nauczyciel informatyki	cały rok
3.	Poznajemy „Zasady dotyczące zajęć on-line w Integracyjnej Społecznej Szkole Podstawowej nr 18 w Milanówku”	godziny wychowawcze, lekcje informatyki	wychowawcy klas, nauczyciel informatyki	wrzesień, oraz na początku zdalnego nauczania
4.	Indywidualne rozmowy dzieci i rodziców z psychologiem	rozmowa, spotkania indywidualne	psycholog	wg potrzeb

6.13 POPRAWNE METODYCZNIE WYKORZYSTYWANIE PRZEZ NAUCZYCIELI ISSP NR 18 W MILANÓWKU NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII. NAUCZYCIELE KL. 0-VIII

L.p	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Poznanie sposobów wykorzystania nowoczesnych technologii w szczególności opartych na sztucznej inteligencji	szkolenia, szkolenia on-line, warsztaty	zespół do spraw doskonalenia nauczycieli	bieżący rok szkolny
2.	Korzystanie z zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej	szkolenia, szkolenia on-line, warsztaty	zespół do spraw doskonalenia nauczycieli	bieżący rok szkolny

**6.14 KSZTAŁTOWANIE POSTAW I HIERARCHII WARTOŚCI
KL. 0-VIII**

Lp.	Treści	Zasady postępowania	Normy postępowania	Sposoby realizacji
.	Wartości prospołeczne rodzina	Aktywne uczestnictwo w życiu społecznym.	Znam swoje miejsce i pozycje w rodzinie. Potrafię rozmawiać (komunikować się ze wszystkimi członkami rodziny). Identyfikuję się z rodziną i jej tradycjami. Przejmuję tradycje rodzinne. Znam swoje obowiązki domowe i wywiązuję się z nich. Przedstawiam potrzeby własne, ale liczę się z potrzebami rodziny. W razie konfliktu biorę udział w jego rozwiązaniu.	godziny wychowawcze, spotkania z psychologiem szkolnym
		Okazywanie szacunku rodzicom i innym członkom rodziny.	Pamiętam o rocznicach rodzinnych. Potrafię złożyć życzenia. Pomagam w pracach domowych, służę innym. Akceptuję zdanie rodziców.	zajęcia z języka polskiego, godziny wychowawcze, zajęcia zintegrowane.
		Rozumienie znaczenia rodziny w życiu człowieka.	Wzmacniam więzi rodzinne poprzez wspólne świętowanie, wspólne spędzanie czasu wolnego.	pikniki i inne uroczystości szkolne.
	Społeczeństwo (społeczność szkolna i lokalna)	Prawidłowe relacje z innymi ludźmi	Potrafię nawiązać rozmowę i prowadzić ją w sposób kulturalny. Używam zwrotów grzecznościowych. Szanuję opinie i uczucia innych ludzi. Wyrażam swoje sądy o innych w sposób nieobraźliwy.	godziny wychowawcze, zajęcia zintegrowane, język polski
		Współdziałanie i współodpowiedzialność (w grupie, klasie, szkole)	Umiem bawić się w grupie. Zapraszam kolegów do wspólnej zabawy. Respektuję normy postępowania w grupie. Potrafię przyjmować rolę i zadania ważne dla zespołu. Próbuję rozwiązywać konflikty w grupie rówieśniczej. Dotrzymuję terminów i umów. Ponoszę konsekwencje swoich czynów.	godziny wychowawcze, zajęcia zintegrowane, zajęcia świetlicowe, wycieczki, zajęcia integrujące grupę

	Dostrzeganie potrzeb innych (niesienie pomocy słabszym)	Umiem słuchać. Wychodzę naprzeciw ludziom potrzebującym wsparcia. Jestem wrażliwy na krzywdę innych – nie stoję obok, w miarę możliwości służę pomocą. Potrafię zaopiekować się osobą potrzebującą pomocy (niepełnosprawną, nieśmiałą, chorą).	zajęcia integracyjne
	Wspólnie tworzymy dobry klimat klasy, szkoły	Urządzamy wspólne imprezy, wyjścia, wycieczki. Wspólnie spędzamy przerwy międzylekcyjne. Doceniamy pracę i poświęcenie innych osób. Opanowuję emocje negatywne, jestem samokrytyczny. Do rozwiązania konfliktów posługuję się dialogiem, a nie siłą. Samodzielnie oceniam postępowanie swoje i innych osób i przewiduję ich konsekwencje.	wyjścia, wycieczki, pikniki, zajęcia pozalekcyjne.
	Zaangażowanie w życie klasy, szkoły, środowiska	Korzystam ze swoich praw i wypełniam obowiązki. Znam historię szkoły i jej osiągnięcia. Podtrzymuję tradycje szkoły. Pełnię różne role szkolne(dyżurny, gospodarz klasy, przewodniczący samorządu). Opiekuję się kwiatami w klasie. Dekoruję klasę, szkołę, (gazetki, dekoracje). Biorę udział w przygotowaniu uroczystości i imprez klasowych i szkolnych. Uczestniczę w uroczystościach środowiskowych i szkolnych. Biorę udział w konkursach i zawodach.	działania samorządu uczniowskiego, godziny wychowawcze, lekcje przyrody, zajęcia plastyczne, świetlicowe, uroczystości szkolne, zawody.
	Poznanie bliższego otoczenia (regionu)	Zapoznaję się z instytucjami użyteczności publicznej. Zwiedzam najciekawsze zakątki okolicy - zabytki, muzea, rezerwaty przyrody. Poznaję legendy i tradycje lokalne. Uczestniczę w imprezach i uroczystościach regionalnych. Poznaję osoby pełniące ważne funkcje oraz będące autorytetami w środowisku. Znam specyfikę regionu (rzemiosło, architektura, piśmiennictwo, muzyka). Dostrzegam podstawowe problemy środowiska lokalnego, biorąc udział w ich rozwiązaniu.	wycieczki, język polski, zajęcia zintegrowane, przyroda, historia, muzyka

	Naród	Poszanowanie tradycji i symboli narodowych	Znam symbole narodowe. Uczestniczę w uroczystościach upamiętniających rocznice państwowe. Poznają legendy związane z powstaniem państwowości polskiej. Poznają źródła powstania państwa polskiego. Rozumiem pojęcia - patriota, wolność, ojczyzna. Odwiedzam miejsca pamięci narodowej w najbliższej okolicy	lekcje historii, zajęcia zintegrowane, święta szkoły, apele, uroczystości szkolne, porządkowanie grobów, godziny wychowawcze
		Poznanie życia i obyczajów innych ludzi	Jestem tolerancyjny wobec innych ras, innych krajów. Uczę się języków obcych, aby komunikować się z ludźmi z innych krajów. Nawiązuję kontakty z rówieśnikami w najbliższej okolicy, w Polsce i za granicą.	języki obce, przedstawienia w języku angielskim, konkursy przedmiotowe
	Praca	Sumienne wykonywanie swoich obowiązków	Systematycznie przygotowuję się do zajęć szkolnych. Dbam o sprzęt szkolny i przybory. Punktualnie przychodzę na lekcje. Szanuję wysiłki wszystkich pracowników szkoły. Wszystkie czynności związane z moją pracą doprowadzam do końca. Samowolnie nie opuszczam zajęć szkolnych.	godziny wychowawcze, wszystkie zajęcia edukacyjne
		Pozostawiam po sobie porządek	Zawsze dbam o porządek w miejscu, w którym przebywam. Na ławce (biurku) mam wszystko poukładane. Nie śmieczę, wrzucam papiery i odpadki do kosza. Pomagam sprzątać po posiłku.	wszystkie zajęcia

2.	Wartości moralne. Człowiek - uczeń.	Akceptowanie siebie i świata	<p>Rozwijam swoje zainteresowania, uczestniczę w zajęciach dodatkowych, konkursach.</p> <p>Wykorzystuję zdobytą wiedzę w życiu codziennym.</p> <p>Radzę sobie w sytuacjach wymagających podstawowych umiejętności praktycznych. Potrafię bronić swojego stanowiska (zdania).</p> <p>Mam prawo do popełniania błęd.</p> <p>Zależy mi na przezwycięzeniu własnych wad i słabości. Stosuję różne sposoby wyrażania myśli, emocji.</p> <p>Potrafię zabrać głos na forum klasy i szkoły.</p> <p>Samodzielnie korzystam z biblioteki, komputera, Internetu.</p> <p>Potrafię współdziałać z innymi, nie boję się przegranej. Potrafię się zachować asertywnie.</p>	<p>zajęcia pozalekcyjne, konkursy przedmiotowe</p>
		Odkrywanie własnej indywidualności	<p>Znam swoje dane identyfikacyjne.</p> <p>Biorę udział w pracach na rzecz szkoły i środowiska. Pomagam słabszym.</p>	<p>współpraca z samorządem szkolnym</p>
		Dokonywanie dobrego wyboru	<p>Potrafię wskazać wzorce osobowe godne naśladowania. Porównuje wzorce osobowe ze swoimi postawami.</p> <p>Biorę odpowiedzialność za swój wybór. Dbam o jakość wyników swojego działania.</p>	<p>godziny wychowawcze, religia</p>
		Ochrona środowiska (przyrody)	<p>Pomagam zwierzętom, czuję się odpowiedzialny za ich stan.</p> <p>Opiekuję się roślinami w szkole i w domu. Umiem zachować się w lesie, rezerwacie przyrody, parku narodowym. Biorę udział w wycieczkach, rajdach. Uczestniczę w akcjach typu „Sprzątanie świata”</p>	<p>przyroda, zajęcia zintegrowane, akcje charytatywne, wycieczki, konkursy.</p>
		Wolontariat	<p>Współpraca z fundacją „Czyńmy dobro”.</p> <p>Pomoc dla schroniska w Milanówku.</p>	<p>koordynator p. Dorota Popowska, wychowawcy, samorząd uczniowski</p>

	Życie	Poczucie bezpieczeństwa	Potrafię poruszać się bezpiecznie po budynku szkoły, oraz w drodze do i ze szkoły. Zdobywam kartę rowerową. Przed rozpoczęciem każdej nowej formy zajęć uważnie słucham, gdy nauczyciel zapoznaje mnie z zasadami bezpieczeństwa. Nie wstydzę się prosić o pomoc. Przeznaczam dyscypliny szkolnej.	godziny wychowawcze, karta rowerowa, spotkania z policją, strażą miejską, strażą pożarną, zajęcia zintegrowane
	Prawda	Przestrzeganie nietykalności osobistej	Szanuję godność innych osób i chronię własną. W razie potrzeby staję w obronie słabszych (poszkodowanych). Rzeczy znalezione oddaję właścicielowi lub wychowawcy.	godziny wychowawcze, zajęcia zintegrowane, religia, spotkania z policją
		Mówimy sobie prawdę	Mówiąc prawdę jestem postrzegany jako osoba obdarzająca zaufaniem wychowawcę, nauczyciela, rodzica.	religia, godziny wychowawcze
3.	Wartości poznawcze- Nauka, wiedza	Dbalność o piękno ojczystego języka	Wypowiadam się poprawnie i kulturalnie, dobieram właściwe słowa i zwroty. Korzystam ze słowników i encyklopedii. Systematycznie odwiedzam bibliotekę szkolną (wypożyczam książki, czytam czasopisma). Gromadzę swoją bibliotekę domową.	język polski, zajęcia zintegrowane.
		Korzystam z różnych źródeł informacji	Czytam prasę, książki popularnonaukowe. Oglądam programy TV przeznaczone dla mnie. Używam zasobów przestrzeni wirtualnej bezpiecznie i z zachowaniem norm moralnych.	koła pozalekcyjne, informatyka, wszystkie zajęcia edukacyjne
		Odkrywanie swoich możliwości i talentów	Uczestniczę w zajęciach koła zainteresowań. Biorę udział w konkursach przedmiotowych, artystycznych.	koła zainteresowań, zajęcia pozalekcyjne
		Rozwijanie twórczego myślenia	Ćwiczę pamięć i umiejętności obserwacji. Doceniam wartość wspólnego uczenia się (rozwiązywania problemów wymagających podziału zadań). Na lekcjach polemizuję, potrafię argumentować. Potrafię kojarzyć fakty i wyciągać wnioski.	wszystkie zajęcia edukacyjne

4.	Wartości zdrowotne	Ochrona zdrowia własnego i innych osób	Promuję model życia bez nałogów. Znam zasady użytkowania źródeł energii. Unikam środków chemicznych szkodliwych dla skóry i organizmu. Chronię żywność przed zanieczyszczeniami i zepsuciem. Odżywiam się racjonalnie. Poddaję się okresowym badaniom lekarskim	godziny wychowawcze, zajęcia zintegrowane, przyroda
		Zachowanie higieny ciała i umysłu	Staram się mieć zawsze czyste ręce. Dbam o zęby. Przestrzegam czasu snu i odpoczynku. Organizuję miejsce pracy zgodnie z zasadami higieny.	godziny wychowawcze, zajęcia zintegrowane, przyroda
		Akceptowanie swojego ciała	Umiem jeździć na rowerze, pływać, grać w piłkę. Stosuję odpowiedni strój do ćwiczeń. Biorę udział w zajęciach, zawodach sportowych.	SKS, technika, basen, w-f, karta rowerowa
		Unikanie zagrożeń	Znam zasady postępowania na wypadek zagrożenia pożarowego. Znam zasady ruchu drogowego. Znam drogi ewakuacyjne z budynku szkoły.	godziny wychowawcze, zajęcia zintegrowane, spotkania z policją, strażą pożarną i miejską
5.	Wartości kulturalno-etyczne.	Poznanie dorobku kultury w poszczególnych dziedzinach	Poznaję wybrane działy w poszczególnych dziedzinach kultury i ich autorów. Znam zabytki najbliższej okolicy.	historia, zajęcia zintegrowane, godziny wychowawcze
		Uczestnictwo w kulturze Program „Kino w trampkach”	Korzystam z ośrodków kulturotwórczych (dom kultury, muzeum). Uczestniczę w przedstawieniach teatralnych, koncertach muzycznych i projekcjach filmowych	wycieczki do muzeum, teatru, wyjścia do kina, muzeum, filharmonii
		Przestrzegam piękna w przyrodzie i kulturze	Dostrzegam walory krajobrazu ojczyzno. Obserwuję krajobraz o różnych porach roku.	przyroda, godziny wychowawcze, zajęcia zintegrowane
		Przestrzegam piękna w najbliższym otoczeniu	Dbam o estetykę ubioru oraz estetykę klasy i otoczenia szkoły, przestrzegam regulaminu dotyczącego sposobu ubierania się uczniów Integracyjnej Społecznej Szkoły Podstawowej Nr 18.	zajęcia w szkole, wycieczki, wyjścia, konkursy, zawody sportowe.
		Dbam o poszanowanie godności drugiego człowieka	Innowacja pedagogiczna „Dear Kitty” (poznaję mroczne oblicze Holokaustu, uczę się empatii i poszanowania godności drugiego człowieka, wyciągam wnioski z historii świata).	nauczyciele historii, języka angielskiego, języka polskiego

6.	Wartości duchowe	Zdolność głębokiego kontaktu z drugim człowiekiem	Poznaję zasady wiary chrześcijańskiej. Postępuję zgodnie z ogólnie uznanymi zasadami. Szanuję ludzi innych wyznań.	godziny wychowawcze, religia, etyka wszystkie zajęcia edukacyjne
----	------------------	---	--	---

6.15 PROMOCJA KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO KL. 0-VIII

L.p	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Przygotowanie uczniów do podejmowania edukacyjno-zawodowych decyzji poprzez włączanie doradztwa do codziennej praktyki wychowawczej i współpraca z otoczeniem gospodarczo-społecznym.	lekcje doradztwa zawodowego, koła zainteresowań, wyjścia do ciekawych miejsc pracy rodziców lub spotkania w szkole w ramach projektu „Poznajemy zawody naszych rodziców”	wychowawcy, nauczyciel doradztwa zawodowego, prowadzący koła zainteresowań	godziny wychowawcze, doradztwo zawodowe, zajęcia pozalekcyjne i koła zainteresowań

6.16 KSZTAŁTOWANIE MYŚLENIA ANALITYCZNEGO POPRZEZ INTRDYSCYPLINARNE PODEJŚCIE DO NAUCZANIA PRZEDMIOTÓW PRZYRODNICZYCH I ŚCISŁYCH. KL. 0-VIII

L.p	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	umiejętność logicznego myślenia i rozwiązywania problemów na lekcjach matematyki, przyrody jak również w projektach edukacyjnych i działaniach zespołowych	Międzyprzedmiotowy projekt 7-klasisty, bieżące projekty przedmiotowe	wszyscy nauczyciele, koordynatorzy projektu 7-klasisty	przedmioty w ramach realizacji projektu 7-klasisty oraz lekcje: matematyki, fizyki, chemii, informatyki, biologii, geografii, edukacji dla bezpieczeństwa, edukacji zdrowotnej

6.17 WSPIERANIE AKTYWNOŚCI POZNAWCZEJ I POCZUCIA SPRAWCZOŚCI UCZNI. KLASY 0-VIII

L.p	Treści	Sposoby realizacji	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Promowanie oceniania kształtującego	dyskusje, pogadanki, lekcje odwrócone, konkursy, oraz celecześnie podawanie kryteriów sukcesu i informacji zwrotnej o zdobytej wiedzy, wskazywanie na mocne i słabe strony, zadawanie pytań i stwarzanie przestrzeni do dyskusji, pozwalanie na ocenę koleżeńską i samoocenę	wszyscy nauczyciele	cały rok szkolny
2.	Stosowanie metod aktywizujących w dydaktyce	konkursy, zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań,	wszyscy nauczyciele	cały rok szkolny

7. METODY, FORMY I SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU

Szkolny program profilaktyki realizowany będzie poprzez:

- zajęcia dydaktyczno-wychowawcze (klasy 0-III),
- godziny wychowawcze (klasy IV-VIII),
- ścieżki przedmiotowe,
- zajęcia w świetlicy szkolnej,
- spotkania z psychologiem i pedagogiem specjalnym
- spotkania z funkcjonariuszami służb publicznych,
- przedstawienia profilaktyczne.

Metody:

- słowne: pogadanka, rozmowa kierowana, opowiadanie,
- eksponujące: odgrywanie ról i scenek, inscenizacja, drama,
- aktywne: „burza mózgów”, gry i zabawy grupowe, rysunki, prezentacje, animacje, filmy, interaktywne zadania i ćwiczenia

8. PROCEDURY W SYTUACJACH NADZWYCZJANYCH, ZAGROŻENIA ZDROWIA I ŻYCIA ORAZ REALIZACJI OBOWIĄZKU SZKOLNEGO PRZEZ UCZNIÓW

8.1 Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o jego demoralizacji (naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnianie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od spełniania obowiązku szkolnego lub nauki, włóczęgostwo, udział w działalności grup przestępczych) nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

- a. przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy,
- b. wychowawca informuje o fakcie pedagoga specjalnego/psychologa szkolnego i dyrektora,
- c) wychowawca wzywa rodziców/opiekunów i przekazuje im uzyskaną informację, przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz, w ich obecności, z uczniem,
- d) przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz, w ich obecności, z uczniem, jeżeli rodzice odmawiają współpracy z kadrą pedagogiczną lub nie reagują na wezwanie do stawienia się w szkole, a nadal napływają informacje o demoralizacji nieletniego, szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkanie z pedagogiem/psychologiem) i ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji, zgodnie z warunkami określonymi w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Do podejmowania działań interwencyjnych przez szkołę w sytuacjach kryzysowych (kryzys - stan powstający w sytuacji, gdy dziecko całkowicie traci równowagę emocjonalną pod wpływem nieoczekiwanego i potencjalnie szkodliwego zdarzenia lub trudnego okresu przejściowego w toku rozwoju) zobowiązują treści zawarte w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31.01. 2003 r. w sprawie szczególnych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem.*

8.2 Procedura w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

- a) powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy.
- b) wychowawca lub nauczyciel odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie. W razie potrzeby udziela pomocy medycznej lub wzywa pogotowie w celu stwierdzenia stanu zdrowia ucznia.
- c) przeprowadza rozmowę interwencyjną z uczniem:
 - wyjaśnia sytuację podając uczniowi powody rozmowy,
 - ocenia skalę problemu,
 - udziela informacji zwrotnej
- d) zawiadamia o fakcie dyrektora oraz rodziców/opiekunów dziecka, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły:
 - w przypadku odmowy ze strony rodziców/opiekunów o dalszym postępowaniu (pozostaniu ucznia w szkole, przewiezieniu do placówki służby zdrowia, przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji) decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły,
 - w przypadku ucznia będącego pod wpływem alkoholu, gdy rodzice odmawiają przyjazdu, a uczeń jest agresywny wobec kolegów lub nauczycieli, daje powód

zgorzenia lub zagraża zdrowiu innych - szkoła zawiadamia najbliższą jednostkę policji,

- jeżeli zdarzenia się powtarzają świadczy to o demoralizacji ucznia, szkoła ma obowiązek powiadomienia policji (specjalisty ds. nieletnich) lub sądu rodzinnego.

- spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który skończył 17 lat stanowi wykroczenia z art. 43 z Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości- szkoła powiadamia Policję.

8.3 Procedura, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk:

Zachowując środki ostrożności zabezpiecza się substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do przyjazdu policji, próbuje (o ile to możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrekcję i wzywa policję. Po przyjeździe policji przekazuje zabezpieczoną substancję i informuje o szczegółach dotyczących zdarzenia.

8.4 Procedura w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk:

- a) nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, psycholog, dyrektor) żąda, aby uczeń pokazał mu tę substancję, zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenia, w związku z poszukiwaną substancją. Nauczycielowi nie wolno samodzielnie wykonać czynności przeszukiwania odzieży ani teczki ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji. Nauczyciel powiadamia dyrektora i rodziców/opiekunów.
- b) w przypadku, gdy uczeń na prośbę nauczyciela nie chce przekazać substancji, ani pokazać zawartości teczki - szkoła wzywa policję, która po przyjeździe przeszukuje ucznia i zabezpiecza znalezioną substancję. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel po odpowiednim ich zabezpieczeniu, niezwłocznie przekazuje ją do jednostki policji. Wcześniej stara się ustalić w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję,
- c) całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając notatkę.

8.5 Postępowanie wobec sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa.

- a) niezwłocznie zawiadomienie dyrektora,
- b) ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia,
- c) przekazanie sprawcy (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) dyrektorowi szkoły lub psychologowi/pedagogowi szkolnemu pod opiekę,
- d) powiadomienie rodziców ucznia,
- e) niezwłoczne powiadomienie policji (np. w przypadku rozboju, uszkodzenia ciała itp.) lub gdy sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest znana,
- f) zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie policji.

8.6. Postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego.

- a) udzielenie pierwszej pomocy, bądź zapewnienie jej przez wezwanie karetki pogotowia,
- b) powiadomienie dyrektora szkoły,
- c) powiadomienie rodziców ucznia,
- d) niezwłoczne wezwanie policji.

8.7 Procedura postępowania w sprawie realizacji obowiązku szkolnego przez uczniów.

- a) kontrolę spełniania obowiązku szkolnego sprawuje dyrektor poprzez wpisy w księdze uczniów, potwierdzające przyjęcie i uczęszczanie dziecka do szkoły.
- b) egzekwowanie obowiązku szkolnego odbywa się poprzez monitorowanie obecności w dzienniku elektronicznym. W przypadku nieobecności nieusprawiedliwionych powyżej 14 dni, 10 pojedynczych nieobecności nieusprawiedliwionych, powtarzających się nieobecności nieusprawiedliwionych, których zasadność budzi zastrzeżenia, wychowawca podejmuje następujące działania:
 - przeprowadza rozmowę z rodzicami ucznia,
 - jeżeli rozmowa z rodzicami nie przynosi oczekiwanych efektów, informuje psychologa szkolnego. Jeżeli działania podjęte przez psychologa szkolnego nie przyniosą oczekiwanych rezultatów, informuje on dyrektora,

W przypadku samowolnego oddalenia się ucznia ze szkoły podejmuje się następujące działania:

- natychmiastowe zawiadomienie wychowawcy i dyrektora szkoły,
- niezwłoczny kontakt z rodzicami,
- zgłoszenie zaginięcia dziecka na policji.

W przypadku nie spełniania obowiązku szkolnego, dyrektor zobowiązany jest wysłać zobowiązanemu pisemne upomnienie zawierające wezwanie do wykonania obowiązku szkolnego dziecka z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

8.8 Procedury postępowania nauczycieli w sytuacji zagrożeń epidemiologicznych i innych chorób stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia.

- a) Zawiadomienie o swoich przypuszczeniach wychowawcy klasy.
- b) Wychowawca lub inny nauczyciel odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale nie pozostawia go samego. Zapewnia mu warunki, w których nie jest zagrożone ani zdrowie ani życie dziecka. W razie potrzeby udziela mu pierwszej pomocy przedmedycznej lub wzywa pogotowie.
- c) Przeprowadza rozmowę interwencyjną z uczniem: wyjaśnia mu zaistniałą sytuację, podaje powody rozmowy, ocenia skalę problemu, orientuje się w sytuacji ucznia, udziela informacji zwrotnej, wyraża zaniepokojenie związane z sytuacją, zagrożeniem zdrowia, informuje o podjęciu kolejnych kroków.
- d) Zawiadamia o fakcie dyrektora oraz rodziców/opiekunów, którzy zobowiązują się do natychmiastowego odebrania dziecka ze szkoły. W przypadku odmowy ze strony rodziców/opiekunów dalszym postępowaniem decyduje lekarz po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia w porozumieniu z dyrektorem szkoły.

- e) W przypadku pojawienia się zagrożenia epidemiologicznego, wychowawca, inny nauczyciel lub pielęgniarka mają prawo do sprawdzenia, czy u innych dzieci nie wystąpiły podobne, niepokojące objawy. Rodzic zobowiązany jest do przeprowadzenia efektywnego leczenia dziecka i systematycznej kontroli jego stanu zdrowia (załącznik 1).

9. KODEKS RUCHU SZKOLNEGO

1. Po szkole chodzimy spokojnie, poruszając się prawą stroną.
2. Bawiąc się, uważamy na młodsze dzieci.
3. Nie biegamy po szkole.
4. Podporządkowujemy się poleceniom nauczycieli, pracowników obsługi szkoły i uczniów dyżurujących.
5. W czasie przerwy obiadowej ustawiamy się na stołówce w kolejce po posiłek.
6. Do zjedzenia obiadu zajmujemy wolne miejsce.
7. Po posiłku odnosimy do okienka brudne naczynia.

10. MONITOROWANIE I EWALUACJA

Zmiany wprowadzane w szkolnym programie wychowawczo-profilaktycznym ISSP nr 18 w Milanówku w latach:

- a) 2019/20 – Dopisanie do programu profilaktyczno-wychowawczego procedur dotyczących sytuacji nadzwyczajnych - zagrożenia zdrowia i życia w szkole
- b) 2020/21 – Ustalenie zasad dotyczących wprowadzania i prowadzenia zajęć on-line oraz powrotu do zajęć stacjonarnych w ISSP nr 18 w Milanówku (załącznik 2) oraz wprowadzenie (załącznik 3)
- c) 2022/23 – Badanie dotyczące sposobu odżywiania dzieci przez rodziców uczniów szkoły wykazało, iż nie ma potrzeby wprowadzenia zmian w tym zakresie w szkolnym programie profilaktyczno-wychowawczym.
- d) 2023/24 – Po przeprowadzeniu anonimowych ankiet wśród uczniów i pracowników szkoły dotyczących monitoringu standardów ochrony małoletnich wprowadzono zmiany w celach programu profilaktyczno-wychowawczego oraz dopisano w pkt. 6.7 w p. 4 – „Anonimowe dzielenie się problemami, uwagami, wnioskami, pomysłami” przeprowadzanie przez zespół ds. zmian w programie profilaktyczno-wychowawczym w ostatnim miesiącu nauki w danym roku szkolnym anonimowych ankiet dla uczniów, nauczycieli, pracowników szkoły i rodziców w ramach monitoringu standardów ochrony małoletnich.
- e) 2024/25 - Wprowadzono następujące zmiany w punkcie „Cele programu”:
 1. Zamiast punktu „ukazanie sposobów konstruktywnego rozwiązywania problemów i konfliktów” - Umiejętne postępowanie uczniów, nauczycieli, pracowników szkoły i rodziców w sytuacjach zetknięcia się z przemocą.
 2. Zamiast „fachowa pomoc uczniom z problemami” - Objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną uczniów przejawiających zachowania przemocowe oraz tych, którzy są ich ofiarą
 3. Dodano punkty:
 - Zbudowanie wizerunku szkoły bezpiecznej, przyjaznej każdemu uczniowi.
 - Zlikwidowanie potencjalnych „ognisk zapalnych” poprzez rozwijanie umiejętności zdrowej komunikacji w klasach. Kształtowanie pozytywnych postaw i umiejętności radzenia sobie z problemami życia w grupach rówieśniczych.
 - Wzrost wiedzy i świadomości nauczycieli, uczniów i rodziców na temat przemocy poprzez warsztaty, wykłady i szkolenia. Pogłębienie współpracy szkoły z rodzicami.

Dokonano zmiany w pkt. 6.7

Przeciwdziałanie agresji i przemocy. Konstruktywne rozwiązywanie problemów i konfliktów. Klasy 0 –III oraz klasy IV-VIII

Anonimowe dzielenie się problemami, uwagami, wnioskami, pomysłami poprzez ankiety dla uczniów, nauczycieli, pracowników i rodziców 1x w roku - zespół ds. zmian w PPW

f) 2025/26 – zmiany wprowadzone zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie kierunków realizacji polityki oświatowej państwa:

1. W pkt. 6.2 w poz. 1 w sposobach realizacji dodano **lekcje edukacji zdrowotnej**, i dopisano **nauczyciela edukacji zdrowotnej** jako osobę odpowiedzialną za jego realizację. W terminie realizacji natomiast wykreślono wrzesień i wprowadzono cały rok
2. W pkt. 6.2 w poz. 2 w sposobach realizacji wykreślono lekcje wychowania do życia w rodzinie, wprowadzono **lekcje edukacji zdrowotnej**, z osób odpowiedzialnych wykreślono nauczyciela wychowania do życia w rodzinie, wprowadzono natomiast nauczyciela edukacji zdrowotnej
3. W pkt. 6.2 w poz. 3 – dodano lekcje edukacji zdrowotnej oraz nauczyciela tego przedmiotu
4. W pkt. 6.2 w poz. 4 i 6 – zmiany j.w
5. W pkt. **6.3 „Żyjemy bezpiecznie. Klasy 0-3”** dodano pozycję 12 o brzmieniu: **„Higiena cyfrowa i bezpieczne poruszanie się w sieci. Rozwijanie umiejętności krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie.”** Osoby odpowiedzialne za jego realizację to wychowawcy, nauczyciel informatyki oraz instruktor prowadzący warsztaty tematyczne.
6. W pkt 6.4 dodano analogiczną pozycję nr 9 dla klas IV-VIII
7. Dodano punkt 6.13 o brzmieniu: **„Poprawne metodycznie wykorzystywanie przez nauczycieli nowoczesnych technologii. Nauczyciele kl. 0-VIII”**, w którym uwzględniono dwie pozycje:
 1. **„Poznanie sposobów wykorzystania nowoczesnych technologii w szczególności opartych na sztucznej inteligencji”**
 2. oraz **„Korzystanie z zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej”**

Wskazano sposoby realizacji t.j szkolenia, szkolenia on-line i warsztaty zaproponowane przez zespół do spraw doskonalenia nauczycieli.

8. Punkt 6.13 zmieniono na 6.14

9. **Dodano punkt 6.15 „PROMOCJA KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO w KL. 0-VIII”**, w którym uwzględniono:

„Przygotowanie uczniów do podejmowania edukacyjno-zawodowych decyzji poprzez włączanie doradztwa do codziennej praktyki wychowawczej i współpraca z otoczeniem gospodarczo-społecznym.” Wskazano sposoby realizacji t.j lekcje doradztwa zawodowego, koła zainteresowań, wyjścia do ciekawych miejsc pracy rodziców lub spotkania w szkole w ramach projektu „Poznajemy zawody naszych rodziców” przez: wychowawców, nauczyciela doradztwa zawodowego oraz wszystkich prowadzących zajęcia pozalekcyjne i koła zainteresowań

10. Dodano punkt **6.16 „Kształtowanie myślenia analitycznego poprzez interdyscyplinarne podejście do nauczania przedmiotów przyrodniczych i ścisłych. Kl.0-VIII**, a w nim uwzględniono:

Umiejętność logicznego myślenia i rozwiązywania problemów na lekcjach matematyki, przyrody jak również w projektach edukacyjnych i działaniach zespołowych, poprzez sposoby realizacji t.j:

- międzyprzedmiotowy projekt 7-klasisty oraz bieżące projekty przedmiotowe.

Na osoby odpowiedzialne wskazano: wszystkich nauczycieli i koordynatorów projektu 7-klasisty w ramach jego realizacji oraz podczas prowadzenia lekcji: matematyki, fizyki, chemii, informatyki, biologii, geografii, edukacji zdrowotnej i edukacji dla bezpieczeństwa

11. Dodano punkt

6.17 „Wspieranie aktywności poznawczej i poczucia sprawczości ucznia przez promowanie oceniania kształtującego i metod aktywizujących w dydaktyce”, w którym uwzględniono „Promowanie oceniania kształtującego” z uwzględnieniem metod realizacji t.j: dyskusje, pogadanki, lekcje odwrócone, konkursy oraz pozycję „**Stosowanie metod aktywizujących w dydaktyce**” poprzez konkursy, zajęcia pozalekcyjne i koła zainteresowań.

Załącznik 1

Wyrażam zgodę na kontrolę mojego dziecka.....
przez osobę wytypowaną do tego zadania (nauczyciel, wychowawca, pielęgniarka),
w wypadku wystąpienia niepokojących objawów, wskazujących na zagrożenie
epidemiologiczne.

Zgoda obejmuje cały okres pobytu dziecka w szkole.

.....

(data)

.....

(czytelny podpis rodzica)

Załącznik 2

„Zasady dotyczące wprowadzania i prowadzenia zajęć on-line oraz powrotu do zajęć stacjonarnych w ISSP nr 18 w Milanówku.”

1. Zajęcia stacjonarne w ISSP nr 18 zawieszają się, na czas oznaczony, w razie wystąpienia:
 - a. zagrożenia bezpieczeństwa uczniów w związku z organizacją i przebiegiem imprez ogólnopolskich lub międzynarodowych,
 - b. temperatury zewnętrznej lub w pomieszczeniach, w których są prowadzone zajęcia z uczniami, zagrażającej zdrowiu uczniów,
 - c. zagrożenia związanego z sytuacją epidemiologiczną,
 - d. nadzwyczajnego zdarzenia zagrażającego bezpieczeństwu lub zdrowiu uczniów innego niż określone w pkt 1-3 - w przypadkach i trybie określonych w przepisach w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 32 ust. 11.
2. W przypadku zawieszenia zajęć dyrektor szkoły organizuje dla uczniów zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Zajęcia te są organizowane nie później niż od trzeciego dnia zawieszenia zajęć.

Podczas ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 zajęcia odbywają się zgodnie z wytycznymi MEN i Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w zależności od zaistniałej sytuacji na platformach edukacyjnych z wykorzystaniem dźwięku i obrazu.
3. Szkoła odpowiada za merytoryczne przygotowanie zajęć.
4. Uczeń i jego rodzice/opiekunowie prawni odpowiadają za właściwe i rzetelne wywiązywanie się z obowiązku uczestnictwa w kształceniu na odległość. Uczeń przebywający w domu realizuje obowiązek szkolny pod opieką rodziców/opiekunów prawnych.
5. Pracujący zdalnie nauczyciel nie ma możliwości realizowania swoich funkcji opiekuńczych.
6. Platformą, z której korzysta nasza szkoła jest Google Classroom, podczas zajęć z połączeniem wideo korzystamy z Google Hangouts (klasy VII-VIII) i ZOOM (klasy 0-VI)
7. Uczniowie otrzymują link do zajęć ???hasło poprzez dziennik elektroniczny Librus w klasach 0-VI albo Gmail oraz Kalendarz Google w klasach VII-VIII.

8. Uczniowie dla bezpieczeństwa wszystkich uczestników lekcji nie podają nikomu haseł dostępu i linków do zajęć.
9. Uczestnicy dołączają do lekcji on-line punktualnie, zgodnie z ustalonym planem zajęć, podając swoje imię lub inicjały, nie podszywając się przy tym pod nikogo innego i ukazując swój wizerunek.
10. Podczas zajęć on-line obowiązuje Statut Szkoły oraz zasady współżycia społecznego i norm etycznych (m.in. ochrona danych osobowych, szacunek wobec innych).
11. Jeśli uczeń z przyczyn zdrowotnych, rodzinnych lub technicznych nie może danego dnia uczestniczyć w zajęciach kształcenia na odległość, rodzice/opiekunowie prawni zobowiązani są do kontaktu z wychowawcą. Nieobecność ucznia na zajęciach musi być usprawiedliwiona przez jego rodzica/opiekuna prawnego w dzienniku elektronicznym Librus. Nieusprawiedliwione nieobecności mogą wpłynąć na ocenę ucznia z zachowania.
12. W przypadku problemów technicznych lub organizacyjnych uczeń powinien zawiadomić nauczyciela o braku możliwości wykonania zadania w ustalonym terminie.
13. Zajęcia zdalne przewidują także sprawdzanie wiedzy i postępów uczniów. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca br., działania podejmowane przez uczniów mogą być oceniane. Nauczyciele oceniają uczniów przede wszystkim za ich zaangażowanie, aktywność, sumienność, samodzielność pracy oraz terminowość wykonywania zadań, ale także za poprawność ich wykonania.
14. W przypadku łamania w.w. zasad nauczyciele przeprowadzają rozmowę z uczniami, następnie informują o zaistniałej sytuacji zarówno wychowawcę, dyrektora, jak i rodziców ucznia telefonicznie lub za pośrednictwem dziennika Librus. Brak stosownej reakcji może skutkować zgłoszeniem sprawy policji i wszczęciem postępowania prawnego.
15. W przypadku braku dostępu do urządzeń mających dostęp do Internetu wyposażonych w ekran, klawiaturę oraz mysz, mikrofon i kamerkę należy zawiadomić szkołę. W takiej sytuacji poinformujemy ucznia i rodziców, w jaki sposób będzie realizowane kształcenie na odległość.
16. Przetwarzanie danych osobowych podczas kształcenia zdalnego jest realizowane przez szkołę na podstawie obowiązujących w szkole regulacji RODO oraz rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczącego kształcenia zdalnego.

17. Po powrocie do nauczania stacjonarnego nauczyciele:

- organizują pomoc uczniom w zniwelowaniu stresu związanego z organizacją nauki w klasie (rozmowy z wychowawcą, psychologiem, wyjścia i zabawy integracyjne)
- sprawdzają stan wiedzy i umiejętności z uwzględnieniem rozłożenia w czasie sprawdzianów i kartkówek
- stosują odmienne formy prowadzenia lekcji (lekcje odwrócone, projekty, wyjścia edukacyjne)
- w miarę możliwości dostosowują program nauczania do potrzeb uczniów